

Předkládaná práce má celkem 83 číslovaných stran vč. úvodních seznamů obrázků, tabulek, zkratk apod. Je tedy standardního rozsahu, který odpovídá diplomové práci. Cílem předložené práce je zmapovat dopad vybraných pandemií respiračních onemocnění 20. a 21. století na vývoj úmrtnosti a identifikovat v tomto ohledu podobné nebo naopak specifické a rozdílné rysy jednotlivých pandemií. Tento cíl je v textu rozveden do dvou dílčích cílů – vytvoření přehledu nejvýznamnějších virových pandemií od počátku 20. století a jejich vzájemné srovnání z hlediska dopadů na vývoj úmrtnosti. Pro tento účel byla vybrána populace Švédska. Autorka pro vlastní analýzu vybrala pandemii španělské chřipky (1918–1920), asijské chřipky (1957–1958), hongkongské chřipky (1968–1969), mexické prasečí chřipky (2009–2010) a COVID-19. Vzhledem k nedávné pandemii onemocnění COVID-19 a jejich dopadů na společnosti a populace ve světě, je možné stále vnímat demografické studie této pandemie za zásadní, tím spíše, pokud pozorované trendy dávají do širšího kontextu dalších pandemií v minulosti.

V úvodu celé práce je kromě popisu struktury textu a rozvedení cílů práce připojen i přehled základních pojmů k tématu, což považuji za značně užitečné. Zároveň je zde uveden seznam zkoumaných pandemií, ovšem v podstatě bez většího zdůvodnění, a také některé argumenty pro výběr Švédska jako zkoumané populace. Autorka zmiňuje především menší počet rušivých faktorů v jednotlivých epidemiích, ale také vliv chladného klimatu nebo kvalitní datovou základnu. V následujícím textu je obsažen přehled relevantní literatury. Většina citované literatury se týká především španělské chřipky a onemocnění COVID-19, ostatním pandemiím je věnováno méně pozornosti. Je to však dáno také menším dopadem dalších pandemií na vývoj úmrtnosti, a tím i méně častým odborným studiem. Autorka na základě uvedené rešerše vymezuje výzkumné otázky práce. Ty konkretizují zmíněné cíle práce.

Teoretická část práce následně zasazuje problematiku pandemií do kontextu teorie epidemiologického přechodu. Zkoumaná onemocnění jsou ještě samostatně charakterizována. Přechodem k analytické části práce je pátá kapitola, kde jsou blíže popsány užití metody, a kapitola šestá, představující využití zdroje dat. K analýze autorka volí specifické míry úmrtnosti a z nich odvozené specifické míry nadúmrtnosti. V nich jako očekávaná úroveň úmrtnosti během pandemie vystupuje průměr tří před- a po-pandemických specifických měř. Dále je v práci využit ukazatel intervalové naděje dožití. Ta nemá na str. 34 uvedenou zcela přesnou interpretaci, nevztahuje se k narozené osobě, ale osobě ve věku  $x$ . Základním zdrojem dat užitých v práci se stala Human Mortality Database, údaje o úmrtích podle příčin smrti pak pochází z databází Švédského statistického úřadu nebo WHO Mortality Database.

Klíčovou částí předkládané práce je pak sedmá kapitola, obsahující vlastní analýzu. Pro pandemii španělské chřipky je prezentován celkový vývoj pomoci počtu zemřelých, dále pak specifické míry úmrtnosti a nadúmrtnosti v pandemických letech, trend vývoje střední délky života při narození a intervalových středních délek života. Doplněny jsou i specifické míry smrtelnosti na chřipku a zápal plic, i když detail dat je v tomto případě značně omezen širokými věkovými skupinami. Uváděné výsledky jsou doplněny stručným komentářem, který využívá i srovnání s výsledky jiných studií. Pro další zahrnuté pandemie je struktura textu shodná, nicméně uváděný komentář je již (snad kromě pandemie COVID-19) značně stručnější, převážně popisný, výsledky již nejsou uváděny v kontextu jiných studií.

V osmé kapitole pak dochází ke srovnání výsledků za jednotlivé pandemie, což představuje jeden z cílů práce. Některé informace v textu se opakují, částečně je to dáno charakterem shrnující kapitoly, částečně to je v některých případech opakování nikoliv nezbytné – např. počet případů úmrtí na mexickou prasečí chřipku je v rozmezí několika málo stran zmíněn třikrát, a ještě jednou v přehledové tabulce. V následném závěru jsou

fakticky některé informace uvedeny znovu. K uvedenému opakování některých zjištění dle mého názoru přispívá popisnost analytické části a uváděných výsledků. Pokud by byly výsledky více komentovány a uváděny např. v kontextu jiných studií, byl by prostor pro vytváření souhrnů bez zbytečného opakování téhož. Popisnost a stručnost doprovodného textu u uvedených výsledků toto v podstatě znemožňuje.

Lze říci, že autorka dosáhla stanovených cílů práce. Jejich vyhodnocení je uvedeno také v závěrečné kapitole. Analytická část práce zmíněnou popisností, strohostí a zároveň jednotnou strukturou pro všechny studované pandemie působí až jako mechanicky zpracovaná. Autorka zůstává na úrovni základních popisů i ukazatelů, nepouští se do pokročilejších analýz, ani nehledá nápaditější nebo názornější způsoby prezentace. Z formálního hlediska nejsou bohužel dodržena všechna doporučená pravidla úpravy textu. Na druhou stranu, autorka zvolila téma aktuální a zajímavé, věnovala dostatek času studiu odborných zdrojů apod. I když se vše nepodařilo plně zužitkovat v praktické části práce, dle mého názoru **předkládaná práce splňuje požadavky kladené na magisterské práce, a proto ji doporučuji přijmout k obhajobě**

V Praze dne 23. 8. 2024

RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.

Vedoucí práce